הנחיות לכתיבת תשובה בספרות

השלבים ומבנה התשובה

- דעו – הדרך היחידה ללמוד לכתוב היא לכתוב. לכתוב. לכתוב. לכתוב.
- מי שיעבוד בדרך שאציע – יראה שיפור מתשובה לתשובה ושיפור ניכר מהתשובה הראשונה לאחרונה (במתכונת ואח"כ בבגרות).
- **לפני כתיבת התשובה**, אתם נדרשים **להבין את <u>השאלה</u>**, **<u>וכמה</u>** מרכיבים יש בה לשם כך – מרקרו מילות שאלה (כיצד, באילו, מה...) , הוראה (הצג, הדגם, תאר...) ומספרים (שני אמצעים, שלוש דמויות...)
- השאלה מורכבת בדרך כלל **מטענה** שיש להסביר ולהדגים. קראו את השאלה כולה וברו לעצמכם שאתם מבינים את הטענה ואת ההוראות והשאלות.
- לאחר מכן, עליכם לענות על דף טיוטא **<u>בראשי פרקים</u>** – במילים/משפטים בודדים. דף זה יהווה עבורכם את שלד התשובה שאליו תוכלו תמיד לחזור.
- **<u>הכתיבה עצמה</u> –**

א. תשובה בספרות היא **חיבור עיוני** הבנוי מפתיחה, גוף וסיכום. (ראו פירוט בהמשך).

ב. כתבו **<u>לקורא שאיננו יודע דבר</u>**, אל תניחו שמשהו מובן וידוע לו (חוץ ממושגים בספרות - אותם **<u>אין</u>** להסביר בתשובה).

ג. כתבו משפטים בהירים וברורים.

ד. התשובה מורכבת בדרך כלל **מטענה/ות** שיש להסביר ולהוכיח באמצעות דוגמאות. לכן התשובה בנויה מהטענה המנוסחת **בהכללה ומפירוט** – הסבר ודוגמאות. הקפידו לכלול את שני המרכיבים הללו בתשובתכם.

ה. הקפידו על שמירת **פרופורציות** בין רכיבי התשובה:
הפתיחה והסיום צריכים להיות קצרים.
אם ישנם כמה רכיבים בשאלה, כתבו באופן פרופורציונאלי על כל אחד מהם – ולא על חלק אחד הרבה מאוד ועל חלק אחר מעט מאוד.
יחד עם זאת, הפעילו שיקול דעת: לעיתים רכיב אחד משמעותי ומרכזי יותר מהאחר ואז גם תכתבו עליו יותר.

ו. כתבו בפסקות והשאירו **<u>שורת רווח</u>** בין פיסקה לפיסקה.

ז. השתמשו **בסימני פיסוק** – במיוחד בנקודה ובפסיק.

ח. כתבו מספרים במילים (שני אמצעים ולא 2 אמצעים).

מבנה התשובה – פירוט

בפסקת הפתיחה הציגו **בקצרה** (סביב חמישה משפטים) את היצירה:

- לציין את שם היצירה שבחרתם+ שם המחבר
- הנושא/ הרעיון המרכזי /המשמעות
- העלילה/הסיטואציה/החוויה
- הז'אנר : סונט, ארספואטי, פנטסטי, טראגי, קומי, ריאליסטי, אקספרסיוניסטי, וכדומה.

משפט מקשר לנושא השאלה –

משפט המתייחס לנושא השאלה, תוך שימוש במילים מתוך השאלה.

גוף התשובה –

- ענו על השאלה עליה אתם נשאלים.
- הקפידו על חלוקה לפסקאות. בכל פיסקה משפט מפתח המכיל טענה מסויימת , הסברים ודוגמאות.
- פרטו והדגימו את דבריכם עפ"י **היצירה כולה.**
- בתשובתכם בגוף התשובה התייחסו לאמצעים רטוריים כגון: מטאפורות, דימויים, מבנה, חזרות, מוטיבים, אנאלוגיות, ארמזים מקראיים וכו'.
- בסוף התשובה יש להתייחס למשמעות היצירה, לערכים העולים בה ובעבודה יצירתית גסלאופן בו היא מתקשרת לעולמכם האישי או האקטואלי.

מבחינה גרפית יש לציין פיסקה חדשה על ידי **שורת רווח.** הפרדה בין הפסקות היא **אמצעי חזותי** המלמד על החלוקה הפנימית של הטקסט ועל הארגון שלו.

בפסקת הסיכום הציגו **בקצרה** את עיקרי הדברים שכתבתם בתשובתכם וקשרו את הדברים באופן ישיר לשאלה שנשאלה. אסור לשלב דוגמאות בסיום.

דגשים מיוחדים לתשובה על הז'אנרים השונים

- **בתשובות על שירה:**
  1. העיקרון המארגן את התשובה הוא בדרך כלל על פי בתים.
  2. על פי רוב, בתשובה על שיר נכתוב את כל מה שאנו יודעים עליו תוך הדגשת מה שנשאלו – באופן מילולי ועלי ידי מתיחת קו.
  3. הקפידו להתייחס ל"מה" ול"איך."
  4. חשוב לצטט מהשיר.

- **בתשובות על סיפור/מחזה/רומאן:**
  1. העיקרון/ות העשויים לארגן את התשובה:
     - לפי חלקי הסיפור/ פרקי הסיפור / מערכות המחזה
     - לפי מבנה הסיפור – אקספוזיציה, סיבוך, שיא, התרה

- לפי התפתחות העלילה – רצף כרונולוגי
- לפי אירועים/סצנות מרכזיות – המוצגים באופן כרונולוגי
- לפי התהליך שעוברת הדמות במהלך הסיפור – המוצג באופן כרונולוגי

2. על פי רוב, בתשובה על סיפור נהיה מרוכזים ומכוונים לסוגיה עליה נשאלנו תוך הדגמתה בתכני היצירה, ובשילוב דרכי העיצוב
3. הדוגמאות מהסיפורים יתמקדו בתיאור של התנהגויות, התרחשויות, תגובות, דרכי תיאור וכדומה.

בהצלחה!!!!

<u>רשימת מילות קישור</u>

<u>כאשר רוצים להוסיף</u>

ו..., גם, אף, נוסף על כך, זאת ועוד, יתר על כן, כמו כן

<u>כאשר רוצים לתאר מתי קרו הדברים</u>

לאחר ש..., אחרי ש..., לפני ש...., כאשר, לפני כן, מאוחר יותר, בו בזמן, במקביל לכך, כעבור, במשך, במהלך, מעולם, לעולם.

<u>כאשר רוצים להסביר, לפרט, להדגים</u>

כלומר, זאת אומרת, כלהלן, כגון, לשון אחר, דהיינו, כמפורט לעיל, היינו, במילים אחרות, זאת אומרת, למשל, לדוגמה

<u>כאשר רוצים להשוות</u>

כמו כן, כ..., כמו, בדומה ל..., כשם ש..., כפי ש...

<u>כאשר רוצים להנגיד, לסייג</u>

בניגוד ל..., לעומת, אך, אבל, אולם, לא...אלא, להפך, עם זאת, אמנם, בניגוד, ואילו, מחד גיסא...מאידך גיסא...

<u>כאשר רוצים לציין סיבה, לנמק</u>

כי, מפני ש, משום ש, כיוון ש, היות ש, הואיל ו..., מפאת, בשל, הודות ל..., מחמת, בגין, מאחר ש..., בעקבות, בזכות, לאור

<u>כאשר רוצים לציין תוצאה</u>

לכן, לפיכך, על כן, עד ש..., כתוצאה מכך

<u>כאשר רוצים לסכם ולהסיק</u>

אכן, אם כן, אפוא, בסיכומו של דבר, ובכן, לסיכום, לפיכך, מכאן נובע, מתברר, כלומר, משמע ש...